

postulaverit, adhiberi volumus, et decernimus. Tandem, ut Christifidelium devotio ad hujus Doctoris diem festum colendum, ejusque opem pie implorandam eo magis accendatur, quo ex hoc cœlestis gratiæ dono se uberius conspexerint esse refectos, de Omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, qui die festo ejusdem Doctoris vere pœnitentes, et sacramentali confessione præmissa, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, et unam ex Ecclesiis Ordinis Cisterciensium a primis Vesperis usque ad occasum solis ejusdem diei devote visitaverint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias inibi ad Deum preces, prout sua cuique suggereret devotio, effuderint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus, et elargimur, declarantes hanc præsentem Nostram concessionem perpetuo duraturam, sub quibusvis indulgentiarum revocationibus, vel limitationibus nullo modo comprehendendi. Quocirca universis VV. FF. Patriarchis,

IN FESTO S. BERNARDI ABBATIS ET DOCTORIS.

Missa de Communi Doctorum, cum epistola secundo loco, quæ incipit: *Justus cor suum.*

Officium pariter de Communi Doctorum cum Antiph. O. Doctor, in utrisque Vesperis. Lectiones I Nocturni de Scriptura occurrente. Lectiones II Nocturni propriæ ut in Breviariis, et in fine VI Lectionis addatur ut sequitur:

Pius vero VIII. Pont. Max., ex Sac. Rituum Congregationis consilio, S. Bernardum universalis Ecclesiæ Doctorem declaravit et confirmavit, nec non Missam, et Officium de Doctoribus ab omnibus recitari jussit, atque indulgentias plenarias quotannis in perpetuum Ordinis Cisterciensium Ecclesias visitantibus die hujus Sancti festo concessit.

Lectiones III Nocturni: *Vos, estis sal terræ.* In

BONONIEN.

(S. Bernardus non est accensendus inter doctores in litanis.)

Sacrorum. Rituum Congregationem requisivit Emus et Rmus D. Cardinalis Opizzoni Archiepiscopus Bononien, pro sequenti declaratione nimirum; quum per Breve sa. me. Pii VIII. S. Bernardus Abbas Clarevallensis accenseatur inter sanctos Doctores, an in Litanis Sanctorum de Eodem

Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, et dilectis filiis aliarum Ecclesiarum Prælati per universum terrarum Orbem constituti per præsentem mandamus, ut quæ superius sancita sunt, in suis provinciis, civitatibus, ecclesiis et diocesis solemniter publicari, et ab omnibus personis ecclesiasticis secularibus, et quorumvis Ordinum regularibus ubique locorum et gentium inviolate perpetuo observari procurent. Hæc præcipimus, atque mandamus, non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem ut earundem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ, vel Procuratoris Generalis dicti Ordinis munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 20 Augusti 1830, Pontificatus Nostri anno Secundo.

J. CARD. ALBANI.

Martyrologio addatur: Quem Pius VIII Pont. Max. universalis Ecclesiæ Doctorem declaravit et confirmavit.

DECRETUM.

Suprascriptam additionem VI Lectioni faciendam in Officio S. Bernardi Abbatis, et Doctoris, et Martyrologio Romano ab Emo, et Rmo. D. Card. Placido Zurla Relatore causæ, et R. P. D. Vigilio Pescetelli S. Fidei Promotore revisam, SSms Dominus Noster Pius VIII. Pont. Max. adprobavit, atque in suprad. Officio et Martyrologio in universali Ecclesia legi posse concessit. Die 23 Julii 1830, C. M. Episc. Prænest. Card. PEDICINIUS Præf.

Loco † Sigilli.

J. G. FATATI S. R. C. Secretarius.

mentio fieri debeat inter Sanctos Doctores, vel an retinendus inter Sacerdotes, et Levitas?

Et Emi ac Rmi Patres tuendis Ritibus præpositi in Ordinario Cœtu ad Quirinale sub infrascripta die habito respondendum consuerunt: *Nihil innovandum.* Die 16 Aprilis 1831.

MONUMENTA SAC. CLARÆVALLENSIS ABBATIÆ ET EPITAPHIA SANCTORUM ET VIRORUM ILLUSTRUM QUI IBIDEM SEPULTI SUNT.

(Ex Fasciculo sanctorum Ord. Cisterciensis, auctore R. P. F. Chrysost. HENRIQUEZ, lib. II, Distinct. XL, p. 407. — Bruxellæ, 1623, in-fol.)

CAPUT PRIMUM.

De admiranda Clarevallensis cœnobii perfectione, quæ in hodiernum usque diem ibidem perseverat.

Antequam monasterium, quæ sacer noster Ordo Cisterciensis in diversis mundi provinciis habet, catalogum ponam, visum hic et sanctorum reliquiarum, quas religiosissimum Clarevallis cœnobium sinu suo fovet, meminisse: scætet enim ejus beatum solum sanctis corporibus, quorum animæ jam gloria æterna fruuntur. Felix namque hæc domus a primo sui exordio, quo S. P. N. Bernardus primum ibi lapidem jecit, inestimabiles sanctitatis et virtutum thesauros produxit, et producit. Hinc prodierunt sanctissimi viri, qui peragratis obscuris et profundis eremis inter silvas et montes innumeras deduxerunt colonias, et monasticam in eis disciplinam instituerunt. Hac domo in necessitatibus usa est Ecclesia, hinc firmissimas ad se sustentandam columnas erueus, ut videre est in quam plurimis cardinalibus et episcopis inde educis. Quorum multi animo magno se hæreticis opposuerunt, suoque exemplo et virtute Catholicos in fide confirmarunt. Quis enumerare sanctos, quos hinc cœlum possidet, sufficiat? Quis admirandum modum et dona, quibus purissima Virgo Deipara sanctam hanc congregationem prosecuta est, dicere queat? Quoties a facie sanctorum horum monachorum, dum in agris meterent sudorem abstersit? quoties eos visitavit et amplexa est? Quoties eosdem in capitulo consolata est visibili modo, et ad amplexum suum admisit? Quoties eos abstinentiis debilitatos suavissimis cibis propria manu fovit? Quoties eis dormientibus dormitorium intravit, et benedictionem suam impertivit, ut eos a communi generis humani hoste tueretur? Hujusmodi favores hic referrem, nisi proprium hæc haberent locum sequentibus libris. O felix domus, in qua tam miranda contigerunt, ad quam tam familiariter Christus ejusque sanctissima mater diverterunt? In qua

tam floruit evangelica paupertas, monastica perfectio et vita apostolica!

Quod vero maximam mihi parit admirationem est, quod post tot sæcula religiosa disciplina in sancta hac valle perseverat in primo rigore, nec virtutum color mutatus sit, quas hic primi ejus plantarunt fundatores. Quod ante omnia universitatis hujus moderatori, qui singulari providentia sanctam hanc congregationem respicit, ejusque gloriosæ matri et Cisterciensium speciali protectrici Mariæ, ejusque fundatori S. Bernardo, denique prælati qui eam rexerunt, quorumque sanctitatem et providentiam universalis Ecclesia exoseculatur et veneratur, tribuendum procul dubio est. Utque clarius constet Deum sanctum hoc monasterium singulari conservare providentia, hoc miserando ævo, quo charitas plane refrixisse videtur, in prælatum elegit valde R. P. Dionysium Largentier, eximia prudentia, rara virtute, et magna eruditione virum. Cujus zelo et religione non solum in suo monasterio, sed et in aliis quam plurimis sacre nostræ religionis rigor conservatur. Dici non potest quanta sollicitudine Ordinis reformationi intendat, quanto zelo procuret ut antiquorum Patrum statuta servantur, utque rursus novæ dicantur leges ad Ordinis nostri conservationem. Non incerta refero, quamvis enim R. hunc Patrem de facie non norim, tamen hæc hisque majora narrantes audivi reverendos Patres Bernardum Montgaillard Aureæ-vallis abbatem, et Guillelmum del Castello monasterii de Baudeloo, et Henricum vander Heyden Villariensem abbates: qui omnes uno ore pietatem, virtutem et zelum reverendi hujus prælati extollunt. Huic ergo magna religio, qua monasterium hoc illustratur, merito debetur. At ei gratulamur, de diligentia, qua procurat proprio exemplo et virtute et sub-

ditorum Ordinis nostri nomen et famam prorogare; agetur de viris sanctis et illustribus, qui olim domum istam suis virtutibus illustrarunt, et jam cor-

CAPUT II

*Sequuntur epitaphia trium tumbarum sanctorum in Claravalle existentium.**Epitaphium beatissimi Patris Bernardi.*

Hic requiescit corpus beatissimi Patris nostri Bernardi, primi Claravallis Abbatis. Qui fuit vir in diebus suis vita et moribus sanctissimus: in miraculis faciendis post Apostolos clarissimus, in intelligentia et expositione sacrae Scripturae Doctor egregius. Inter discordantes pacis reformator precipuus. Haeresum et errorum tunc temporis in Ecclesia pullulantium reprehensor et horreor industrius. In multis, quae praedicebat Propheta veridicus. Monasteriorum et Religionis ampliatio devotissima, lucerna singularis non solum Ecclesiae Gallicanae, sed etiam Christianitatis universae. Hic, anno ab incarnatione Domini millesimo, centesimo, decimo tertio, a constitutione domus Cistercii decimo quinto, annos natus circiter, viginti duos, Cistercius ingressus cum sociis amplius quam triginta sub Abbate Stephano, suavi jugo Christi collum submitit. Anno autem Domini millesimo centesimo quinto, mense Junio, missus fuit cum Fratribus germanis, et Conventu suo ad locum istum, qui nunc vocatur Claravallis, antea autem Vallis Absynthialis, ubi triginta et octo annis Abbatibus seu boni Pastoris officium adimplevit. Anno autem ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quinquagesimo tertio, ordine ubique dilatato, et amplius quam centum sexaginta Monasteriorum et ordinis nostri Pater existens, consummatis feliciter vitae suae diebus, et annis circiter LXIII expletis, XIII. Kal. Septembris hora diei pene tertia, inter graves singultus et lacrymas uberes circumstantium filiorum migravit ad Dominum, ad multos quos ipse praemiseraat laetabundos coetus Monachorum, ad obvia agmina, quorum in terris vitam duxerat, Angelorum. Cujus vitae imitatores et gloriae, participes nos faciat, qui sine fine vivit et regnat.

Epitaphium S. Malachiae Episcopi ac totius Hiberniae Primatis

Hic requiescit corpus Beati Malachiae quondam Archiepiscopi et Primatis totius Hiberniae ac Sedis Apostolicae Legati, viri Apostolicae vitae et miraculis gloriosi. Hic est qui Scotiae et Hiberniae populos, homines scilicet tunc temporis barbaros, nulla conjugia ineuntes, nullas confessiones seu poenitentias facientes, ad Ecclesias non accedentes, nulla Sacramenta Ecclesiastica percipientes, re paganos, solo nomine Christianos licet antea per Beatum Patricium ad fidem fuissent conversi, cum maximis periculis et difficultatibus propulsata barbarie et pagana consuetudine, in fide Catholica instru-

CAPUT III

De S. R. E. Cardinalibus qui ibidem quiescunt.

Post descriptionem epitaphiorum Sanctorum in ecclesia Claravallis honestissime sepulorum, videndum est de sepultura virorum illustrium ibidem quiescentium, et sciendum est, quod in eadem ecclesia, prout patet per superscriptiones tumulo-

poribus suis honorant, ponamque epitaphia, quae in quodam ms. codice Dunensis bibliothecae inveni.

xit et institutis sanctae Romanae Ecclesiae, prout potuit, confirmavit. Monachorum insuper Cisterciensis Ordinis, Canonicorum regularium, aliorumque religiosorum conventus per terras illas diffusius propagavit. Quibus juvante Deo consummatis, ab ulteriore Scotia ad Claramvallem, quam suae mortis locum semper optaverat, suo pio desiderio Domino satisfaciendi, advenit, ubi septimanis circiter tribus expletis, anno ab incarnatione Domini M. C. XLVIII, aetatis autem suae LIV, nocte, qua fit anniversarium fidelium omnium defunctorum, sicut semper optavit et praedixit singulis ab ipsa benedictis, singulis manibus impositis, saeculo valescens ab Angelis laetabunde suscipitur, et civium supernorum beatissimo collegio sociatur, secundum quod beatissimo Patri nostro Bernardo Missarum solemnitas in crastino celebranti in ipso Missae canone coelitus exstitit revelatum, cujus preces et merita gloriosa, coram Deo gratiam nobis impetrent in praesenti, et gloriam in futuro. Amen.

Epitaphium sanctissimorum Martyrum Eutropii, Zozinae et Bonosae, etiam existentium in praedicta Claravalle.

Hic continentur corpora sanctissimorum Martyrum Eutropii, Zozinae et Bonosae sororum, quae tempore felicis recordationis Honorii Papae tertii assumpta fuerunt per pie memoriae venerabilem Patrem et Cardinalem Conradum quondam Portuensem Episcopum de altari ecclesiae S. Laurentii ejusdem civitatis, ubi quondam fuerunt honorifice et honeste recondita, antequam dicta civitas ad ruinosa desolationis exterminium deduceretur. Propter quod, benigna Dei providentia, per dictum Reverendum Cardinalem a praefato loco translata fuerunt, et B. Bernardo et Ecclesiae Claravallis transmissa, ut ibidem gloriosius collocarentur, et cum veneratione debita colerentur, sicque tanta praesentiae sacra consideratione, corda fidelium ad Deum devotius diligendum, et eique ferventius famulandum excitarentur, mediantibus ipsorum sanctorum preciosis meritis et pia intercessione. His vero tribus S. Martyribus adjunctus est quartus Martyr et collocatus cum ipsis, cujus nomen adhuc ignoramus, cujus corpus sacrum una cum dictis tribus Claramvallem misit dictus D. Cardinalis Episcopus Portuensis.

Item conditae sunt cum ipsis Beata Walta, Crisstantia, Petronella et Domicella, quae sunt de numero undecim millium virginum, et duo capita quorundam sanctorum, et aliae reliquiae plurimorum sanctorum.

rum, requiescunt et jacent quatuor Cardinales et sexdecim tam Archiepiscopi quam Episcopi, et plures alii notabiles viri et personae, quorum omnium tituli inferius annotantur.

Et primo de praenominatis Cardinalibus.

B. Henricus S. R. E. Cardinalis.

Primo inter tumbras sanctissimorum Confessorum Christi Bernardi et Malachiae jacet bonae memoriae D. Henricus VII. Abb. Claravallis, postea Albanensis Episcopus, Cardinalis et Apostolicae sedis Legatus. Iste Henricus Cardinalis. Episcopus Albanensis vir nobilis et clarus de castro Marciaco, juxta Cluniacum fuit natus, et sub D. Roberto de Brugis secundo Abbate Claravallis in hac domo Claravallensi habitum sacrae religionis assumpsit, infra vero quartum annum puer imbarbis et adhuc mixtum sumens, omnibus mirantibus Abbas Altecumbae est effectus. Quantum vero idem Monasterium sub eo, auxiliante Deo, profecerit spiritualiter et temporaliter, ipsae res et rerum possessores hodie protestantur. Domino autem Gerardo VI, Abbate Claravallis apud Igniacum per Martyrium consummato, votis omnium Claravallensium in Abbate ejusdem Claravallis assumitur. Ubi tantam gratiam non in ordine tantam, sed apud Reges Francorum pariter et Anglorum, apud Principes et Barones obtinuit, quantum nemo Claravallensium a B. Bernardo, habuerit ante eum. Duo enim in hac Claravalle bona opera atque magnifica, exceptis aliis innumeris bonis, gloriose consummavit; nam B. Bernardum quem jam D. Alexander Papa III, canonizaverat, et diem depositionis ejus, ab universa Ecclesia cum gaudio celebrari praeeperat, convocatis hinc inde venerabilibus Episcopis aliisque reverendis personis per venerabilem P. D. Nicardum Archiepiscopum Lugdunensem quondam Abbatem Pontigniacensem fecit cum maximo gaudio et exultatione totius Ecclesiae Gallicanae, elevari et relevari et in tabernaculo marmoreo, retro altare B. Mariae Virginis, sicut hodie apparet, religiose et honorifice collocari, Ecclesiam etiam istam inclitus et illustris Rex Angliae Henricus amore et honore Dei et ipsius Henrici Abbatis Claravallis fecit plumbo pulcherrime cooperiri. Dum autem Claravallis in manibus ejus amplius clarificaretur, in Episcopum Tholosanum votis, et desiderio universorum solemniter est electus, quod ipse totis viribus renuens, nec aliquo modo suscipere volens apud Cistercium pari Abbatum et Fratrum concilio in Abbate Cistercii eligitur, quod similiter totis viribus recusans, a Domino Alexandro Papa tertio, ad Lateranense Concilium ex nomine per litteras evocatur, retinetur Cardinalis efficitur, et in Albanensem episcopum quamvis invitatus consecratur, Legatusque mittitur ad provincias transmontanas, et ad haereticos propulsandos, data ei sedis Apostolicae auctoritate, ut evellat et dissipet, et aedificet et plantet, qui duos Archiepiscopos Lugdunensem scilicet et Narbonensem, quia inutiles et reprehensibiles esse viderantur, in spiritu vehementi velociter deposuit, Abbates nigros, et multarum Ecclesiarum Praelatos, quantum potuit, emendavit, Castrum munitissimum haereticorum, quod valle munitur, per miraculum cepit, satrapas haereticorum tenuit, convicti, convertit et errorem suum coram omnibus cognoscere fecit. Postea visitata sua Claravalle et muneribus honorata, ad Romanam curiam rediit, atque a Domino Papa Lucio, Alexandro jam defuncto, et a caeteris Cardinalibus honorifice est receptus. Tandem Domino Lucio post quatuor annos mortuo, et Urbano ei in Papatu succedente, ipsoque infra duos annos velociter defuncto, sanior pars Cardinalium voluit ipsum in Papam eligere. Ipse totis viribus renuens, signoque crucis se muniens, affirmavit se nullum aliud officium assumere nisi terrae Hierosolymorum succurrere, et cruce ubique praedicare. Consecrato igitur D. Gregorio octavo in Papam, legationem plenissimam ab eo suscepit, ad

Imperatorem, Reges et Principes et universos Christianos pro crucibus faciendis et pro aliis negotiis Ecclesiasticis universis. Per Dei vero misericordiam et viri sancti praedicationem et laborem Imperator Maguntiam cum sexaginta octo magnis Principibus exceptis aliis, quorum non est numerus, signo crucis est insignitus, et Reges Francorum pariter et Anglorum crucis caractere sunt signati. Veniens vero Leodium, cum ad praedicationem suam plusquam sexaginta sex clerici praebendas suas praetimore Simoniae in manu ejus resignassent, ipse eis sine Simonia et aliter et alias restauravit. Dum autem ad partes Flandriae, pro pace reformanda inter Comitum Flandriae et Ecclesiam Atrebatensem, quamvis graviter infirmus properaret, pacem inter eos non sine multorum admiratione reformavit. Ingravescente tandem infirmitate, quam simpliciter minima peccata confessus fuerit, quam devote viaticum et ultimae unctionis Sacramentum suscepit, longum est enarrare. Tandem imminente hora, ut transiret de hoc mundo ad Deum, ante altare B. Andreae in Atrebatu, sicut ipse praeeperat, est delatus, ibique inter verba devota orationis in Domino, ut pie creditur, feliciter obdormivit. Ab Atrebatu demum, sicut praeeperat, corpus ejus ad Claramvallem translatum est, et hic inter B. Bernardum et B. Malachiam, III Idus Januarii ab Episcopo Lingonensi omnibus rite peractis honorifice est sepultum, circa annum Domini 1186.

Epitaphium ejusdem Henrici.

Subiacet huic lapidi quondam notissimus orbi Abbas Henricus Romano cardine dignus. Lubrica qui vani contemnens gaudia mundi. Terrae membra dedit, caelis animamque remisit.

Jacobus S. R. E. Cardinalis Episcopus Praenestinus.

Juxta beatam Malachiam, in presbyterio scilicet ad ejus sinistram jacet bonae memoriae Dominus Jacobus de Placentia, Archidiaconus Ravennae, postea Monachus Claravallis, deinde Trium fontium Abbas, denique Praenestinus Episcopus Cardinalis.

B. Conradus S. R. E. Cardinalis Episcopus Portuensis.

In eodem presbyterio juxta praedictum Dominum Jacobum Cardinalem, ad sinistram minoris altaris, jacet bonae memoriae Dominus Conradus frater olim Comitis Egmi de Friburg, qui primo Villariensis, deinde Claravallensis postea Cisterciensis exstitit Abbas, et demum sanctae Romanae Ecclesiae Episcopus Cardinalis. De ipso legitur illud memoria dignum, quod digiti sacri, quibus Dominici corporis et sanguinis hostiam offerre solitus erat, tanta luminis claritate frequenter effulgere visi sint, et noctis ei tenebras tanquam meridiem illustrarent. Plurimis locum Claravallensem decoravit reliquiis, inter quas est caput sancti Vincentii et Christi martyrum, Eutropii, Zozinae et Bonosae. Legationis a latere functus est officio multoties, in quo varias haereticorum perfidias magnifice compescuit et represit. Cum denique in transmarinis partibus diem transitus sui de hoc mundo propinquare agnosceret, instantissime praecipit, ut ossa sua deferrentur ibidem, quae voluntas ejus ultima per Claravallenses fideliter est impleta; obiit autem anno gratiae 1227, prid. Kal. Octobris.

Joannes S. R. E. Cardinalis.

Inter beatum Bernardum et beatos Martyres jacet Dominus Joannes de Buxeriis, trigesimus secundus Abbas Claravallis, qui postea factus est Abbas Cistercii et demum effectus est sanctae Romanae Ecclesiae presbyter Cardinalis.

CAPUT IV.

De episcopis in Claravalle sepultis.

Joannes Archiepiscopus Lugdunensis.

Sub gradu altaris majoris in sinistra parte, recte contra pulpitem Evangelii, jacet bonæ memoriæ Dominus Joannes, Lugdunensis Archiepiscopus.

Hugo Lingonensis Episcopus.

Ante altare B. Benedicti Abbatis jacet R. Pater Dominus Hugo, Lingonensis Episcopus.

Manasses Episcopus Lingonensis.

Ante medium altaris B. Michaelis Archangeli jacet Dominus Manasses, venerabilis Episcopus. Lingonensis.

Joannes Mithelenensis Archiepiscopus.

Item ibidem, videlicet in sinistra parte ejusdem altaris jacet bonæ memoriæ Dominus Joannes, Mithelenensis Archiepiscopus, humilis Abbas Claravallis, qui diu in hac Claravalle, et humiliter conversatus est, a carnis vinculis feliciter absolutus. Obiit ann. Domini 1240, XII Kal. Maii.

Robertus Episcopus Leodiensis.

Ante altare B. Andreae Apostoli, in sinistra parte ipsius, in quodam arcu jacet bonæ memoriæ Dominus Robertus, Episcopus Lingonensis, postea Leodiensis.

Garnerius Episcopus Lingonensis.

Item ante medium altaris Salvatoris Domini et Dei nostri, jacet Reverendus Pater Dominus Garnerius, novus Abbas Claravallis postea Lingonensis Episcopus.

B. Eskilus Lundensis Episcopus.

Item ibidem in arcu ad sinistram ipsius altaris jacet; primo in prima parte ipsius sepulture requiescit vir magnificus et insignis ac de stirpe regia oriundus, felix recordationis Dominus Eskilus quondam Lundensis Archiepiscopus et totius Daciæ ac Sueciæ Primas, qui tempore B. Bernardi veniens Claramvallem, et Monachus factus ibidem summæ humilitatis et totius honestatis ac religionis se speculum exhibuit, et Monachalis perfectionis exemplar suis posteris dereliquit. Obiit autem anno incarnationis Dominicæ M. C. LXXXI.

Radulphus Archiep. Lugdunensis.

Sepultus est etiam ibidem cum eodem sanctæ et dulcis memoriæ Dominus Radulphus, quondam Abbas Claravallis, deinde Agynensis Episcopus, et demum Archiepiscopus Lugdunensis.

Aleydis mater S. P. Bernardi.

Item etiam ibidem jacet piæ recordationis nobilis domina et Deo devotissima Aleydis, mater Doctoris egregii et Patris nostri B. Bernardi primi Claravallis Abbatis, quæ primo apud Divionem sepultura tradita fuit in Monasterio B. Benigni. Postea vero, Domino volente et nobiscum piæ agente, ad humilitatis nostræ excitandam et ampliandam devotionem translata est usque Claramvallem, et coram altari Sancti Salvatoris collocata, anno Domini millesimo, ducentesimo, quinquagesimo, XIV Kal. Aprilis.

(96) De hoc hæc habet Bzovius: « Hoc anno (scilicet 1229.) Adam Morinorum episcopus, vir omni vita laudabilis, confectus jam ætate præsulatu se

A Adam Episcopus Morinensis (96).

Ante medium altaris Sancti Mammæ noster jacet bonæ memoriæ Dominus Adam, quondam Episcopus Morinensis et Monachus Claravallis.

B. Godefridus Lingonensis Episcopus.

Ante altare omnium Sanctorum jacent quinque venerabiles Episcopi, et primo sepultus est recte contra medium ipsius altaris vir vitæ laudabilis Dominus Godefridus, quondam Lingonensis Episcopus, cognatus B. Bernardi. Hic de primis filiis ejus fuit, qui præsens cœnobium in suo sanguine fundaverunt, hic tertius Prior Claravallis fuit, postea primus Abbas Fontineti, qui fundato loco regulariterque ordinato ad suam Claramvallem rediit, ubi postea per plures annos præsertim tempore schismatis, quod in Romana Ecclesia tunc vehementer exarsit, dum Beatus Bernardus semetipsum Ecclesiæ sanctæ periculum in diversis provinciis opponeret; ipse vices ejus tam strenue quam fideliter gerens, non modo negotiis et utilitatibus Monasterii providebat, sed quod magis est etiam quoties erat opus, aliis cœnobiis vacantibus de Abbatibus providebat, et tanquam alter Abbas Bernardus, non solum in Claravalle sed in toto ordine habebatur. Sedatis ergo prædictis seditionibus, dum in Claravalle Prioris officio fungeretur; ad Lingonensem Cathedralam est assumptus, postea cum piæ memoriæ Rege Ludovico Apostolicæ sedis functus legatione Hierosolymam est profectus. Igitur cum eodem Rege de itinere prædicto rediens, in Episcopatu suo usque ad transitum Beati Bernardi, et post eum per annos circiter octo quievit. Postea vero ad beatæ memoriæ Alexandrum summum Pontificem accedens, cessionem petiit, quam (vix tamen), instantissimis precibus impetravit. Rediens igitur cum litteris Apostolicis Cathedrali valefecit et iterum ad Claramvallem se contulit, fecitque fabricari ad opus suum in loco, unde sanctus Bernardus migraverat, capellulam satis humilem ut apparet, et per annos tres et menses circiter novem domum sancti Bernardi eidem capellæ contiguam inhabitans. in sanctaque religione perseverans circa annum Domini 1165, sexto Idus Novembris in Domino, sicut pie creditur, feliciter requievit.

De Episcopo Soritano infirmario Claravallis.

Ad sinistram vero dicti Domini Godefridi Lingonensis Episcopi versus cœmeterium sepultus est vir venerabilis Dominus Gaufridus de Meleduno, ex illustri stirpe Gallorum, Senonensis procreatus Episcopus Soritanus, qui sub bonæ memoriæ Domino Roberto secundo Abbate Claravallis in hac Claravalle habitum sacræ religionis assumpsit, sub eoque et pluribus successoribus ejus diversa gerens officia, inter Fratres suos cum eorum gratia et favore est laudabiliter conversatus, Demum cum infirmorum Fratrum esset sibi sollicitudo commissa sub Domino Gerardo sexto Abbate Claravallis, factus est Episcopus Soritanus in Sardinia in provincia Turritana, quem non traxit ambitio, sed professio compulit, ut alumnus Galliæ ad ritus Barbaros, et linguam quam non noverat, pertransiret. Ubi vixit per annos septem, et Monasterio Claravallis plurima conferens in pauperes et loca cætera abdicavit, professusque est Monasticen in Claravalle.

dispergebat. Audiens autem canonizationem B. Bernardi per felix memoriæ Alexandrum Papam tertium factam, et translationem corporis ejusdem B. Bernardi sub Domino Henrico Abbate septimo Claravallis faciendam, ad capitulum generale veniens, exinde ad Claramvallem festinavit, ubi cum Archiepiscopo Lugdunensi et Cœpiscopis officiosissime studuit interesse. Exinde per dies singulos febre invalescente ad eum, quem honore debito usque celebrem sepulturam, quæ usque hodie apparet, devote fuerat prosecutus, Domino vocante migravit, sicut piæ opinari. Obiit autem prid. Idus Octob. circa annum Domini millesimum, centesimum, septuagesimum nonum.

De Episcopo Humatensi.

Post eum vero versus cœmeterium ad Aquilonarem partem sepultus est piæ recordationis Dominus Jacobus Humanitatis Episcopus.

Alanus Episcopus Altisiodorensis.

Ad dexteram vero dicti Domini Godefridi quondam Lingonensis Episcopi, versus chorum, jacet Dominus Alanus Episcopus Altisiodorensis, qui in quadam Ecclesia oppidi famosi in Flandria, quæ Insula nuncupatur, a puero educatus sub Beato Bernardo in hac Claravalle habitum Religionis suscepit, Postea primus Abbas factus est Monasterii, quod Ripatorium nominatur. Cui per annos duodecim præsidens Domino cooperante satagit, ut personis utilibus et possessionibus necessariis videlicet grangiis, silvis, agris, pratis et piscibus idem Monasterium ditaretur. Anno vero novissimo vitæ B. Bernardi ab Ecclesia Altisiodorensi in Episcopum concorditer electus. Hic multam hospitalitatem omnibus Religiosis domos suas frequentantibus exhibuit, suoque Monasterio de Ripatorio, unde Abbas fuerat, multa noscitur contulisse, Claravallensi au-

CAPUT V

De aliis viris illustribus, quorum corpora in Claravalle recondita sunt.

Stephanus de Courcellis.

Ante altare Beatæ Mariæ Magdalene in sinistra ipsius sub tumba marmorea nigra jacet Dominus Stephanus de Courcellis, quondam Canonicus Tulensis, qui in epitaphio metrico commendatur multipliciter tamquam totius sobrietatis, pietatis, devotionis, castitatis et humilitatis insignitus.

Margareta Regina Navarræ

In presbyterio in tumba elevata jacet inclitæ recordationis Domina Margareta Navarræ Regina, Campaniæ Comitissa et Briæ Palatina. Obiit autem anno Domini millesimo, ducentesimo, quinquagesimo octavo, quarto Kal. Aprilis.

Elizabetha filia S. Ludovici Regis.

In medio chori in tumba elevata deaurata sepultum est cor illustrissimæ Domine Isabellæ filiæ Sancti Ludovici, uxoris Domini Theobaldi Regis Navarræ et Comitum Campaniæ. Obiit anno millesimo, ducentesimo, septuagesimo primo.

B. B. Gerardus, et Petrus Abbates.

In magno claustro sub primo arcu, juxta ostium Ecclesiæ, requiescunt venerabiles viri bonorum memoriæ digni, Dominus Gerardus sextus et Dominus Petrus octavus Claravallis Abbates, quorum prior post laudabilem vitam pro justitia et zelo Ordinis innocens occisus est. Alter vero sanctæ paupertatis et humilitatis ferventissimus æmulator, multis in vita sua virtutibus claruit. Hos apud Deum patrones habere mereamur. Amen.

tem cœnobia quantam poterat diligentiam exhibebat, illud sæpe visitans, auxilia quanta poterat conferens oportuna.

Peractis demum in Episcopatu tredecim annis, de licentia sedis Apostolicæ cessit Episcopatu et ad suam rediit Claramvallem: mansit autem in Claravalle in domo Sancti Bernardi, quam post discessum Domini Godefridi Lingonensis Episcopi, cessit suo Episcopatu, plurimaque solatia Fratribus exhibens et tanquam multum exercitatus in negotiis Ordinis pariter et Ecclesiasticis, Domino Abbate Pontio et successoribus ejus usque ad Dominum Petrum Venerabilem Abbatem Claravallensem actum non mediocriter necessarius fuit. Obiit autem prid. Idus Octob. in Domino feliciter consummatus circa annum Domini millesimum, centesimum, octuagesimum primum.

Guido Episcopus Helenensis.

Post ipsum etiam versus chorum Monachorum sepultus est bonæ memoriæ Dominus Guido Monachus et Prior Therlooci, postea Episcopus Helenensis. Obiit autem circa festum omnium Sanctorum anno Domini millesimo, trecentesimo, vigesimo septimo.

Nicolaus Roskildensis Episcopus.

Ante medium altaris Sancti Martini Episcopi jacet bonæ memoriæ Dominus Nicolaus Roskildensis Episcopus consanguineus Domini Eskili Laudensis metropolis in Regno Daciæ Archiepiscopi, exul pro libertate suæ Ecclesiæ: qui obiit anno Domini millesimo, ducentesimo, quadagesimo nono. Octavo Kal. Octob.

Henricus Episcopus Trojæ.

Ante medium altaris Sanctissimæ Trinitatis jacet bonæ memoriæ Dominus Henricus magnæ Trojæ Episcopus et Monachus Claravallis.

B. Robertus Dunensis.

Sub secundo arcu lapideo in eodem claustro sunt ossa plurium personarum in priori capitulo sepultarum, pro illius quod nunc extat dormitorii et novi capituli ædificatione translata, nam et primas litteras nominum singulorum insculptas ibidem lapidibus diligens lector inveniet. Medium nutem locum cæteris præ eminentiorem Dominus Robertus de Brugis, secundus Claravallis Abbas obtinet. Qui cum illustri viro Domino Gaufrido de Perona, Thesaurario Ecclesiæ Sancti Quintini in hac Claravalle sacræ Religionis habitum suscepit. Cum autem Monasterium de Dunis, quod a Monachis nostri habitus; sed non nostri Ordinis ædificari cœperat, minime proficeret, traditumque B. Bernardo fuisset: tunc Sanctus Bernardus eundem Dominum Robertum ibidem ordinavit Abbatem. Infra vero paucos annos totum idem Monasterium ædificatum et locupletatum est possessionibusque ditatum, et in ea benedictione præventum ejus eidem loco usque hodie gratia perseverat. Hunc igitur virum venerabilem, Sanctissimum Pater noster Bernardus ante paucos dies suæ felicissimæ migrationis presentibus suis fratribus, non sine multa recommendatione personæ ejus suum eligi monuit et consuluit successorem. Ipsum ergo post transitum ejus Dominus Godefridus Lingonensis Episcopus quondam Prior Claravallis Abbatem nominavit. Cui Dominus toto tempore sui regiminis intus et foris, non solum in sua Claravalle, sed et in filialibus ejus tantam pacem contulit, ut felicissima illa tempora viderentur. Transactis autem tribus annis et dimidio cum